

ESITELMÄKOKOUS HELSINGIN SUOMALAISILLA KLUBILLA 29.3.2017

Prikaatikenraali **Markku Myllykangas**: Puolustuselonteko Puolustusvoimien kannalta

Puolustuselonteko on lyhyt ja ytimekäs teos, 29 sivua, ja aikaisempiin verrattuna lyhyt.

Puolustusministeri julkaisi sen 21. päivänä helmikuuta 2017 ja korosti sen olevan tulevaisuuteen katsova ja kehittämiseen keskittyvä. Siinä tulee esille strategiset hankinnat ilmavoimille ja merivoimille, mutta kyllä maavoimileikin on tulossa jos jonkinlaista materiaalia.

Ministeri korosti, että kansalliseen puolustukseen tulee panostaa ja siihen panostetaan

Selonteossa todetaan, että meri- ja ilmavoimien osalta tilanne on hyvä – maavoimien osalta tyydyttävä. Maavoimien osalta on tehtävä toimenpiteitä, jotta tilanne saadaan paremmaksi. Maavoimissa on suurin osa varustusiehistä – noin 80 prosenttia – ja siihen myös sodanajan joukkovähyys perustuu, joten maavoimien valmiutta ja siihen kuuluvaa varustusta on saatava parempaan kuntoon, ja niin on saatukin. Onko tarpeeksi, toivottavasti sitä ei tarvitse testata. Toivon joka aamu, että en joutuisi koulutustani vastaavaan työhön. Kokonaisuutena Suomessa on turvallisuutta hoidettu hyvin, vaikka pientä sanailua välillä esiintyykin. Ministeri totesi, että on maavoimien vuoro, ja maavoimien sodanakinainen vahvuushan kasvatetaan 230 tuhannesta 280 tuhanteen ja erityisesti rahoitus on kirjattu sekä materiaaliin että koulutukseen.

Selonteko on kokonaisuus, jossa yksi osa on arvio Nato-jäsenyydestä, jonka teki neljä – viisi ”viisasta miestä”. Sitten on Valtioneuvoston Ulko- ja Turvallisuuspoliittinen Strategia, joka tehtiin erillisenä, kuten myös Puolustuselonteko sekä vielä Turvallisuuskomitean käsisä oleva Yhteiskunnan Turvallisuus. Tästä kokonaisuudesta muodostuu tämä Puolustuselonteko. Kaikki on samaa sarjaa. Tämä on Valtioneuvoston esitys eduskunnalle ja se on tällä hetkellä eduskuntakäsittelyssä ja sieltä sanotaan viimeinen sana. Summat, jotka äsken mainitsin, on toki painettu tänne, mutta ne ovat faktaa vasta sitten kun eduskunta ne hyväksyy.

Selonteossa todetaan, että toimintaympäristö on muuttunut. Sillä tarkoitetaan, että vielä 2012 ja sitä aikaisemminkin osa Euroopan maista oli hävittämässä armeijaa ja myymässä kalustoa keskittyen vain kriisinhallintaa vastaaviin toimiin. Nyt on todettu, että kriisi tai sillä uhkaaminen ei ole poissuljettu eikä kriisi myöskään Suomea kohtaan ole poissuljettu vaikka ei todennäköinen. Helsingistä Utsjoelle on noin 1200 kilometriä. Kun mennään Helsingistä saman verran Ukrainan suuntaan, niin ollaan keskellä kriisiä – ei se kaukana ole. Voimapolitiikka on palannut vaikka oletettiin, että enää ei kukaan ratkaise sodilla eikä voiman käyttöllä keskinäisiä suhteita, vaan kaikki perustuu diplomataan.

Tilanteen muuttuminen on kirjattu selontekoon, jossa myös todetaan, että meillä on oltava turvallisuustympäristön sopeutettu kansallinen puolustus – kansallinen – itse – Suomi. Kuitenkin todetaan, että puolustusyhteistyötä, jota on jo aloitettu USA:n ja Ruotsinkin kanssa, jatketaan sillä linjalla millä tähänkin asti on edetty. Pahimman uhattessa on myös oltava kykenevä ottamaan apua vastaan. Niinhän tehtiin Talvi- ja Jatkosodassakin ja niin tulee voida toimia tänäkin päivänä. Lakihanke, jonka mukaan EU:n yhteisvastuulausekkeen perusteella voisimme joutua antamaan apua jollekin EU-maalle – jos se sitä tarvitsisi – on jo vireillä.

Toimintaympäristöstä Lännen suunnalta todetaan, että edes Kylmän Sodan aikana Nato ei tuonut pysyviä joukkoja Eurooppaan. Nyt se on tuonut tai tuo Viroon, Latviaan, Liettuaan sekä Puolaan vastineena sille, mitä Venäjä on harastanut Ukrainassa ja Krimillä. Nato vastaa artikla viiden perusteella jäsentensä turvallisuuden vahvistamisesta. EU:n puitteissa keskustellaan lisääntyvässä määrin yhteisen puolustuksen tehostamisesta. Kahdenvälistä sopimuksia kehitellään Ruotsinkin kanssa, joka nyt joutuu rakentamaan puolustuskykyään uudelleen, kun ehti luopua siitä lähes kokonaan. Kaikki tämä on vastausta Venäjän etupiirirajatteluun. Kun katsotte karttaa niin huomaatte, mikä muutos tapahtui, kun Neuvostoliitto hävisi. Baltian maat, Puola ja vähän muitakin maita irtaantui ja Venäjä huomasi joutuvansa käymään mahdollista sotaa omalla maallaan.

Aikaisemmin ajatuksena oli käydä sitä satelliittimaiden alueilla. Naton lähemmäksi tuleminen ärsyttää ja asevoimia modernisoidaan suurella rahalla. Näitä mahdollisuuksia öljyn hinnan alhaisuus on jonkin verran haitannut. Itämerellä ja erityisesti Suomenlahdella liikenne on kasvanut voimakkaasti. Jos verrataan vuoteen 2012, niin Venäjän lentojen määrä on kolminkertaistunut. Lentoja Kaliningradiin Suomenlahden vain 12 kilometriä leveän käytävän kautta on todella paljon. Ja sinne myös purjehditaan paljon – kolme kertaa niin paljon kuin viisi vuotta sitten. Länsimaatkin liikkuu enemmän samoilla alueilla, joten mahdollisuus jonkinlaisiin törmäyksiin on oleellisesti kasvanut viime vuosina.

Suomi-Ruotsin merkitys korostuu, kun katsotte kartalta, missä Kaliningrad on, ja onko siitä Itämeri katkaistavissa. Jos on ja jokin maavoimajoukko siitä lähtee liikkeelle Valkovenäjän suuntaan, niin Viro, Latvia ja liettua ovat aika ikävässä tilanteessa. Mitä kautta Nato voisi niitä auttaa? Ei ole montaa vaihtoehtoa. Selonteossa on todettu, että Suomi ja Ruotsi ovat aina mukana – haluttiinpa tai ei. Ollaanko mukana liitossa tai ei, niin tilanteissa ollaan mukana joka tapauksessa. Oleellista on myös ennakkovaroitusaika. Aikaisemmin kuviteltiin, että meillä on vuosi tai ainakin puolet siitä aikaa varautua toimenpiteisiin, mutta nykyisin kriisi alkaa sotaa julistamatta nopeasti vain viikkojen kuluessa. Tästä johtuen pitää olla valmius myös nopeaan liikekannallepanoon ja materiaaliin pitää olla valmiina perustamispaikoilla ja varuskunnissa. Kynnoksen voimankäyttöön katsotaan alentuneen. Tällainen on toimintaympäristön muutos laajasti kerrottuna ja issosa mittakuvassa. Sodan kuvakin on muuttunut. Ette voi olla lukenumatta lehtiä törmäilyistä sanaan hybridi. Se on tullut sen vanhan maailman päälle, jota te RUK:ssa harjoittelitte sodankäyntinä. Uutta on tullut, mutta vanha ei ole poistunut. Kyllä vielä on olemassa se pahin uhkamalli, että kaksi valtiota ja sotaväkeä on vastakkain mailla, merellä ja ilmassa ampuen ja tehden tuhotöitä.

Hybridi on tuonut tähän päälle sellaista, mikä ei näyttäydy yhtä selvänä. Otan esimerkin Ukrainasta, missä käydhään taisteluja – meinasin sanoa sotaa, mutta Ukraina ei ole julistanut sotaa ketään vastaan ja Venäjähän ei julista sotaa, kun se on ilmoittanut, että ei ole siellä edes partneri. Viime viikolla kuitenkin oli Ukrainassa suurimmat tappiot pitkään aikaan ja ihmisiä kuolee ja taisteluja käydhään, vaikka kukaan ei sodi. Samanaikaisesti tuolla verkossa laitteidenne kautta tekni olette alttiina kaiken maailman viruksille ja värään tiedon levittämiselle. Vääriä uutisia syötetään ja niitä aletaan uskoa – erityisesti nuoret. Poliittista ja taloudellista painostusta on harjoitettu ns. maailman sivu ja sotilaallisella voimankäytöllä uhkaamista, harjoituksia ja muuta ”puullisteluua”. Vaikuttamisen keinovalikoima on laajentunut – se ei enää ole vain, että ammutaan toinen toista. Väärillä tiedoilla saadaan valtio reagoimaan ja käyttämään rahaa aivan väärin asioihin mutta perinteinen sotilaallinen voimankäyttö ei ole hävinnyt. Uudet tekijät ovat tulleet sen päälle.

Suomessa meillä on hieno systeemi. Sotaväki ei vastaa yksin Suomen puolustuksesta. Toki armeijaa on ainoa, joka saa aseellisesti maata puolustaa ja rajavartiolaitos sotilaina silloin, kun se on puolustusvoimiin liitetynnä. Kaikki muut te, jotka olette olleet viranomaisen, yritysten, kuntien tai muiden vastaavien toimijoiden palveluksessa, jokaisella on oma roolinsa Suomen puolustamisessa ja jokainen siihen valmistautuu. Valtakunnalliset maanpuolustuskurssit ovat olleet Suomesta käynnissä vuodesta 1961 alkaen, eli ensimmäinen oli vuosi sen jälkeen kun te kävitte RUK:n. Se jälkeen tuli alueelliset maanpuolustuskurssit ja meillä on koulutettu maanpuolustuskursseilla noin 8500 henkilöä. Ne ovat siinä mielessä harvinaislaatuksia kurssija eurooppalaisesti ja Amerikan laajuisestikin katsottuna, että poliittikot, papit, sotilaat, virkamiehet ja yrittäjät kootaan kolmeksi viikoksi saman pöydän ääreen miettimään mitä tapahtuu, jos huonosti tapahtuu. Me koulutamme Suomessa fikusti ihmisiä vastaamaan siitä paikasta, mistä he vastaisivat kriisinkin tullessa. Nato puhuu termistä comprehensive approach eli kokonaisvaltainen lähestymistapa turvallisuuteen. Meillä se on ollut käytössä jo vuodesta 1961 lähtien. Tämä olisi vientituote.

Suurituskyvyistä totesin alussa, että ilma- ja merivoimat ovat tasolla hyvä ja maavoimat tasolla tyydyttävä. Julkisuudessa pidetään nykyisin kovasti esillä asiaa ”laivue22”, jolla lähitulevaisuudessa korvataan seitsemän poistuvaa alusta neljällä isommalla. Sitten tulee Hornetin korvaaja, josta nykyinen hallitus ei päättä vaan vasta seuraava. Koneet tulevat ehkä 15 vuoden päästä. Tällä hetkellä Hornet on muuten parhaimmussa iskussaan mitä se on ikinä ollut. Se ei ole mikään huono kone, eikä sitä tarvitse korvata juuri nyt, mutta hankintaketjut ovat pitkiä – mistä se sitten hankitaankin. Laivue ja Hornet HX -hankeista puhuttaessa maavoimat on jäänyt vähemmälle huomiolle ja haluan nyt kertoa teille, että maavoimilla ei suinkaan ole asiat niin huonosti, kuin mitä tässä on kerrottu. Eikä tämä johdu siitä, että lähden maavoimien esikuntapäälliköksi, vaikka ei sekään huono asia ole.

Painopisteet on tuossa 29-sivuisessa kirjasessa sanottu näin: sodanajan joukkojen vahvuus nostetaan 230 tuhannesta 280 tuhanteen. Mistä se tulee? Me olemme julkaisseet meidän perustamisorganisaation ja Rajavartiolaituksen vahvuus. Se on vaan lisäty sinne päälle eli ei synny mitään ihmeellistä uutta. Suoraan sanottuna ne joukot on meillä olleet. Ne on varustettu ja sopivat juuri niihin tehtäviin, joihin ne on aikaisemminkin tarkoitettu. Niitä ei ole aikaisemmin perustamisvahvuuteen laskettu.

Painopistealueita on myös todettu: Kaikkien puolustusharjojen valmius – maa-, meri- ja ilmavoimat – pitää laittaa kuntoon. Ei toki saa syntyä sellaista mielikuvaa, ettei meillä olisi ollut valmiutta – on ollut ja sitä vielä terävöitetään.

Meiltä poistuu suorituskykyä. Maavoimista lähtee aika paljonkin erilaista suorituskykyä – uutta ostetaan toki tilalle. Asioita pitää nyt miettiä suorituskyvyn kautta. Jos meillä on 63 Hornetia, se ei tarkoita, että meidän pitäisi ostaa 63 uutta. Voi olla, että niitä ostetaan enemmän tai vähemmän, mutta hankinnassa haetaan vähintään sitä samaa suorituskykyä, mihin Hornetit ovat kyyneet. Sama koskee merivoimien aluksia. Niitä voi olla vähemmän, mutta neljä uutta ovat kokonaisuutena uusilla järjestelmillään suorituskykyisempiä ja tehokkaampia kuin ne seitsemän vanhaa.

On myös suorituskykyjä, joita pitää tehostaa. Tiedustelua – meidän pitää nähdä kauemmaksi ja pystyä toimimaan digitaalimaailmassa, tietää mitä lähialueilla tapahtuu, ennakoida – muuten ollaan myöhässä. Kyberpuolustukseen panostetaan ja lainsäädännöllisestikin sillä puolella tapahtuu paljon. Kaukovalvittaminen tehostuu Hornettien uusilla ohjuksilla. Tällaisia uusia suorituskykyjä ollaan tekemässä.

Meillä on edelleen operatiiviset joukot, se terävin torjuntakärki. Se saa parhaat vehkeet, uusimmat suorituskyvyt ja kykenee toimimaan koko maassa sekä liikkuu nopeasti tarpeiden mukaan. Alueelliset joukot ovat vastaavia kuin edelliset, mutta eivät ehkä yhtä hyvin varustettuja, mutta kuitenkin hyvin, eväkää ne ole yhtä nopeita eväkää yhtä liikehtiviä. Ajoneuvot eivät ole yhtä vahvasti panssaroituja, mutta nämä joukot toimivatkin alueellisesti. Paikallisjoukot ovat sitten paikallisiin taisteluihin tarkoitettuja kotipaikkakuntien puolestajaa, vähän ehkä iäkäämpää, mutta kuitenkin vielä hyvin koulutettua ja toimintakykyistä joukkoa. Nämä jakautuvat vielä eri tavalla valmius- ja täydennysohukoihin. Valmius-sana näkyy aika monessa paikassa, mutta jos jää kuva, että me olemme nyt tehneet pontevia toimenpiteitä valmiuuden parantamiseksi, niin hyvä. En mene sen tarkemmin tähän asiaan. Yksi asia on kuitenkin varusmiesten käyttö. Varusmiehiä voidaan käyttää maanpuolustustehtävään eli puolustusvoimien ykköstehtävään – siihen heitä koulutetaan. Varusmiestä voi käyttää niin kuin kennaallakin ja sinä tehtävässä voi kuolla. Aikaisemmin oli tulkinta, että varusmiestä ei voida oikein vaarallisiin tehtäviin laittaa, mutta mikäs on sen vaarallisempaa kuin sodankäynti ja siihen heitä koulutetaan. Varusmiehet on puolustusvoimien suurin henkilöstöryhmä – heitä on enemmän kuin puolustusvoimien muuta henkilöstöä yhteensä. Tämä muutos ei perustu lainsäädäntöön vaan uuteen tulkintaan. Varusmiehethän tulevat harjoittelemaan maan puolustamista.

Kaikkien puolustusharjojen valmiudesta jo mainitsinkin, että hävittäjähanke ja merivoimien Laivue 22 -hanke ovat ne, jotka julkisuudessa otetaan esille jatkuvasti. Hankkeet etenevät pitkässä juoksussa eli 2020-luvun jälkeen merivoimien ensimmäiset alukset tulevat ja niiden operointi alkaa. Laivoja tekemään haetaan kotimaista telakkaa ja teollisuutta, jotta tässä olisi myös työtä kotimaahan eikä hankittaisi runkoja ulkomailta. Hävittäjät tulisivat vasta ehkä 2026 ensimmäinen ja sitten pikkuhiljaa vanhoista laivoista samalla luopuen.

Maavoimille tulee jos jonkinlaista. Sotilaan varustus on tänä päivänä aivan erilainen kuin se millä te olette ja vielä minäkin olin RUK:ssa. Rynnäkökivääreihin on tullut taktista valoa ja pimeänäkölaitetta ja taistelujalla on nappi korvassa eikä joukkueen tai ryhmänjohtaja enää paljon huutele vaan johdetaan eri tavalla. Panssariortojuntaan on tullut läpäisevää ohjusta, ilmatorjuntaan aluetorjuntaa ja paikalliseen ilmatorjuntaan olkapäähouksuja, Stingeriä ja kaikkea muuta. Etelä-Koreasta ostettiin juuri 155 mm panssarihaupitseja Ne ovat loistavia vehkeitä. Viro ostaa ilmeisesti samoja kytkiäisenä. Vastatykistötukalla pystytään nopeasti paikantamaan mistä vihollinen ampuu ja vastaisku voidaan ampua salamannopeasti. Niitä hankitaan, kun vähään aikaan mitään vastaavaa ei ole ollut ja edelliset 1980- ja 1990-luvuilla hankitut ovat vanhentuneet. Johtamisen puolella Orbiter-lennokki, jolla on noin puolitoistametrinen siipiväli, kykenee tuottamaan tarkkaa kuvaa halutuista maastokohdistista niin, että tiedetään mitä mäen takana on. Johtamiseen on M18-johtamisjärjestelmä, joka on paljon hienempi kuin mitä missään kaupungissa on.

Tässä on sitten summia siitä, mitä tämä kaikki maksaa. Suuruusluokka on 1,7 miljardia, kun ostetaan viisaasti myös käytettyä kalustoa, esim. käytettyjä panssarihaupitseja. Uutena sama maksaisi 2,5 miljardia. Sama suorituskyky saadaan 800 miljoonaa halvemmalla. Ei tällä tarkastelujaksolla maavoimat ihan heikolle jää. Laivueen hintalappu on 1,2 miljardia, mutta onhan ero HX-hankkeeseen verrattuna suuri, jos sen hinta on seitsemän miljardia. Ei voida kuitenkaan sanoa, että maavoimat jäisi tyhjän päälle.

Ilmatorjunnalle tulee erilaisia johtamis- ja ohjusajoneuvoja, ohjuksia, ilmatorjunnan panssarivaunuja – on siellä kuvassa vielä 23-millinen Sergeikin. Tykistön osalta meillä on tätä vedettävää tykistöä, kotimaista Tampella 155/98 ja 122H/63, kotimainen AMOS 2-putkinnen, automaattisesti lataava kranaatinheitin MRL, 22 kappaletta, sekä raskas raketinheitin, joka ampuu 70 – 300 kilometriin ampumatarvikkeesta riippuen.

Liikkuvuuden puolella on panssaroituja ajoneuvoja, osa kotimaisia, osa Ruotsista ja osa Saksasta hankittuja. Sieltähän juuri hankittiin ZAkuotuset. Hollannista ostetut panssarivaunut Hollanti olisi osanut takaisin vuoden päästä ja olisi maksanut niistä vielä paljon enemmän, mutta ei myyty. Kun tuli kriisi, niin alkoi oma kalusto kelvata. Tänä päivänä mitä ei kukaan myisi. Sitten NH-kuljetushelikopteri, 20 kappaletta, sekä näitä rynnäköversoita, telakorma-autoja ja PM-P-rynnäkövaunuja isot motorit. Lisäksi on Ranger, raskas lentodustelijärjestelmä, sekä Niinisalossa koulutettavia varten. Lisäksi panssariortojuntaan on ohjuksia, uutta älykystä minaa, joka esim. räjähtää vasta kahdeksannen kuljijan alla, muuta laskuria, purkamisen estoa ja muuta ikävää. Simulaattoripuolella helposti naureskellaan, että suorittaaoko joku varusmiespalvelun kirjokursilla. Ei suorita, mutta siitä on paljon hyötyä, jos etukäteen käy opiskelemissa jotakin asioita verkossa ja erityisesti pelin kautta. Varusmiehet ovat yleensä 18 - 20 vuoden ikäisiä ja tuntuineita tietokonepeleihin. Miksi ei tarjottaisi mahdollisuutta oppia pelien kautta esim. ampumaan, ottamaan ennakoita ja elämään taisteluketillä, suojautumaan ja tekemään kaikenlaisia tempuja niin, että heillä on ymmärrys mitä se oikeasti on, kun joutuvat maastossa harjoittelemaan. Tällaista mahdollisuutta ei ollut teillä eikä minunkaan ikäluokallani. Ampumasimulaattorit ovat nykypäivää.

Henkilöstöstä todetaan, että puolustusvoimissa on noin 12100 henkilöä töissä. Sen on kirjattu olevan vähimmäistarve, jolla nykyiset tehtävät kytetään hoitamään. Varusmiehiä on 5.000 – 15.000 joka hetki. Naisia on ollut keskimäärin 600 vuosisittain suorittamassa varusmiespalvelun, mutta tänä vuonna hakijoita oli peräti 1200. Kriisinhallintatehtäviäkin on lisännyt naiset. Tällä hetkellä kriisinhallintatehtävissä on noin 550 sotilasta yhdessätoista operaatiossa ympäri Afrikkaa, Lähi-itää, Afganistaniä ja Eurooppaa ja näistä naisia on kolmisenkymmentä.

Vapaaehtoisien maanpuolustuksen asemaa vahvistetaan. Viime vuonna kertausharjoituksissa puolustusvoimat koulutettiin noin 18.000 reserviläistä, mutta vapaaehtoisten harjoitusten kautta koulutuksessa oli 25.000 reserviläistä. Puolustuselontekoon on kirjattu, että vapaaehtoista koulutusta tullaan vahvistamaan. Se ei ole puolustusvoimista lähtevää vaan hallituksen tähän selontekoon tekemä linjaus. Eduskunnassa meni maanpuolustukseen liittyvä asia on käsittelyssä ja etenee hyvässä hengessä.

Puolustusyhteistyössä on monta rataa. NORDECO on Pohjoismaat Islanti mukaan luettuna. Suomi on puhejohtajamaa tänä vuonna. Siinä pyritään luomaan yhtenäistä koulutusyhteemää, yhtenäistä maastopukua ja yhteisiä hankintoja. Kahdenvälistä yhteistyötä tehdään erityisesti Ruotsin kanssa ja se on selontekoon kirjattu ja siinä voidaan mennä niin syvälle kuin mahdollista. Se voisi tarkoittaa vaikka puolustusliittoa, jos sellaiseen osapuolilla olisi halukkuutta.

EU on tällä hetkellä kovasti esillä. Suomalainen kenraali Esa Pulkinen, joka on EU:n sotilaskomitean puheenjohtaja, totesi juuri äsken, että tällä puolella otetaan kova askel ja aletaan perustaa rahastoja, joihin jäsenmailta kerätään rahaa, jolla tuetaan EU:n sotilasosastojen käyttöä. EU:n puolustus on myös Tasavallan Presidentin työlliställä vahvasti esillä.

YK:n operaatiossa on oltu näkyvästi mukana jo vuosikymmenet ja tälläkin hetkellä ollaan neljässä operaatiossa. Nato-johtoisissa ollaan tällä hetkellä mukana kahdessa kriisinhallinnassa ulkomailta. Yhteistyö USA:n kanssa on paljolti tekniikkaan keskittyvää Hornettien suorituskyvyn parantamista.

Rahapuu, josta jo puhuinakin, on seuraava: 55 miljoonaa valmiuteen, materiaali-investointeihin 150 miljoonaa vuodessa ja strategiset suorituskykyhankkeet Laivue ja HX. Laivueen osalta ensimmäiset rahat jo näkyvät budjetissa – muuta näistä ei vielä näy.

Kaikki edellä kerrottu on selontekoon kirjattu. Kokonaisturvallisuuden malli on toimiva. Turvallisuusympäristö on muuttunut ja Suomi pitää huolta itsenäisestä puolustuksestaan. Suorituskykyä kehitetään edelleen niin maalla, merellä kuin ilmassakin. Valmiutta parannetaan. Kaikkella tässä mainitulla päästään pitkälle ensi vuosikymmenelle ja puolustuskyky säilyy vähintään nykyisellä tasolla, jos rahoitus on sitä tasoa mitä selonteossa on esitetty.

Äänitallenteesta tekstiksi lyhenteän muuttanut Jussi Pietilä. Tekstin tarkisti Aarne Jutila.